

Domnívám se, že k tomu, aby poradenské a expertní služby dobře fungovaly v nově vytvářené profesionální armádě, je záhodno vytvořit pro to nezbytné organizační, institucionální a ekonomické předpoklady. Návrh k vytvoření vnitřního členění systému poradních a expertních orgánů byl vypracován ve Výzkumném ústavu generálního štábu a předán k posouzení velení ČSA. V každém případě by měly být vyčleněny prostředky k účasti expertů (příslušníků ČSA) na mezinárodních seminářích, konferencích i kursech pro osvojení pokrokových zahraničních poznatků a pořádání kvalifikačních kursů pro širší základnu poradenských organizací. Myslím, že pouze při splnění těchto předpokladů lze zachytit dynamický rozvoj, který ve světě v této oblasti probíhá.

Plukovník Ing. Jaroslav Němec

SLUŽEBNÍ ŽIVOTNÍ DRÁHA VOJÁKA Z POVOLÁNÍ

Rozhodování občana o vlastní životní dráze a vhodnosti zařadit do ní kratodobě nebo dlouhodobě vojenskou činnou službu usnadňuje definování služebních postupů různých vojenských profesí.

Služební životní dráha (kariéra) vojáka z povolání je stanovení průběhu vojenské činné služby vojáka z povolání určité kategorie ve vybraných účelově a problémově vymezených profesních oblastech, které jsou charakterizovány příbuzností v nich vykonávaných odborných činností. Průběh služby ve služební dráze se stanovuje definováním funkcí, vojenských hodností, počtu služebních let pro každou funkci a podmínek, které je nutné splnit pro vstup do služební kariéry, postup a výstup z ní.

Služební životní dráha (SŽD) není sociální jistotou, nelze ji interpretovat jako záruku, že každý, kdo projeví zájem, ji může absolvovat v celém rozsahu. Stimuluje soutěž, ve které jen ti nejschopnější vojáci z povolání budou překonávat kritické body, získávat vyšší funkce a vojenské hodnosti a jen zlomku z nich se podaří dosáhnout až na vrchol. Ti, kteří se v soutěži projeví jako méně zdatní nebo neobstojí, nemohou ve služební životní dráze postupovat nebo odcházejí z vojenské činné služby.

Velmi rozmanité druhy služebních životních drah (kariér) různých kategorií vojáků z povolání vykazují tyto společné rysy:

- zpravidla jsou znázorněny jako žebříky sahající od země (tj. nejnižších funkcí a hodností) do nebe (tj. k nejvyšším funkcím státní správy a vojenských hodností), kde příčky žebříku představují kritické body,
- zahrnuje období maximálně od 18 do 65 let fyzického věku,

- jasně, srozumitelně a jednoznačně definují podmínky (zpravidla vzdělání a praxi, někdy i vojenskou hodnost a funkční oblast, fakultativně i fyzický věk) pro jednotlivá možná místa vstupu,

- v každé jsou definovány kritické body, spojené zpravidla s dovršením určitého počtu služebních let i s dosažením určitého fyzického věku; předem jsou jednoznačně definovány podmínky, které musí voják splnit (např. úspěšný průběh dosavadní služby, dosažení vyššího stupně vzdělání, prodloužení závazku k činné službě), aby mohl kritický bod překonat, tzn. být ustanoven do vyšší funkce a povýšen do vyšší vojenské hodnosti (postoupit na vyšší příčku žebříku); ozbrojené síly vytvářejí potřebné předpoklady pro jejich splnění, zejména jsou schopny zajistit právě v době dosažení kritického bodu vzdělání, které je v dané profesi předepsáno pro vyšší funkci a hodnost; vojáci, kteří kritický bod nepřekonají, zpravidla setrvávají na zastávané funkci v přiznané vojenské hodnosti, v některých armádách však musejí z vojenské činné služby odejít,

- pro překonání kritického bodu je zpravidla uplatňován složitý systém pravidel, např. každý rok se sestavuje na základě výsledků hodnocení celoarmádní pořadí uchazečů pro jednotlivé kategorie vojáků z povolání, po absolvování školy se na základě výsledků závěrečných zkoušek stanovuje celoarmádní pořadí, které je zveřejňováno v armádním tisku, uchazeči se zařazují na uvolněné funkce podle tohoto pořadí, neumístění uchazeči přecházejí do pořádku následujícího roku; pokud nezískají umístění ani ve druhém roce, jsou z vojenské činné služby propuštěni apod.,

- dává „naději všem“, mohou se v ní výhodně uplatnit i vojáci se smluvními závazky na krátkou dobu, zabezpečuje vzdělání a kvalifikaci pro úspěšný přechod na civilní životní dráhu aj.,

- u vojáků z povolání je uplatňován princip služebně starších (seniority) podle vojenských hodností; funkce jsou pevně spojeny s vojenskou hodností: voják nemůže být povýšen v hodnosti, není-li ustanoven do odpovídající funkce, ustanovení do vyšší funkce znamená povýšení do odpovídající hodnosti, získání vyšší vojenské hodnosti to znamená, že voják nemůže být ustanoven do nižší funkce, odpovídající jeho hodnosti vojáka s vyšší hodností nemůže být podřízen vojákovi nižší hodnosti,

- voják může vystoupit ze služební životní dráhy a zbavit se dobrovolně přijatého závazku k vojenské činné službě před uplynutím doby, v důsledku nemoci nebo pokud byl tohoto závazku zproštěn vojenskou správou (např. pro reorganizaci, služební nezpůsobilost aj.); jestliže nedodrží závazek bez závažných důvodů, je povinen vojenské správě uhradit veškeré náklady stanovené příslušnými vojenskými předpisy.

Vytvoření **systému služebních životních drah vojáků z povolání** je složitým komplexním problémem. Jeho řešení předpokládá uskutečnit rozborů v různých oblastech vědy i praxe, konfrontovat je s předpověďmi a skutečnostmi společenského vývoje. Na současné úrovni poznání lze pouze naznačit základní směry.

Systém služebních životních drah by měl ideálně:

- postihovat všechny rozhodující profesní oblasti ozbrojených sil,
- zahrnovat do služební kariéry dané profesní oblasti všechny kategorie pracovníků, které mohou požadované činnosti vykonávat (vojáky z povolání o občanské pracovníky),
- zabezpečovat obousměrný snadný přechod mezi vojenskou a civilní životní dráhou ve všech obdobích života i možnost přechodu z jedné služební kariéry do druhé,

- vytvářet potřebné předpoklady a stimulovat přechod do vyšších kategorií vzhůru,
- pracovat podle principu vzhůru, „právě včas“ (JIT = just in time), tj. zabezpečit, aby všem, kteří právě dospějí do kritického bodu služební kariéry, mohlo být poskytnuto specificky požadované vzdělání, a ty, kteří úspěšně vykonají závěrečné zkoušky, bylo možné umístit na předpokládané vyšší funkce, aby nic nebránilo následnému pohybu kádrů (např. rodinné byty v posádkách, školách apod.); systém personálního řízení musí zabezpečit, aby plánování vycházelo z uvolňovaných funkcí (kritický bod může překonat jen takový počet uchazečů, kolik je volných míst), nepoměr počtu uchazečů a počtu volných míst by byl stimulací pro zkvalitnění výkonu vojenské služby a nástrojem soutěže, která umožní růst nejúspěšnějším a odchod neúspěšným,
- poskytovat naději na postup a jistotu setrvání na dosaženém stupni kariéry všem za předpokladu splnění definovaných kritérií (extrémně vzato – voják z povolání, který se stane zapisovatelem u vojenského soudu a vykonává tuto službu dobře, může zůstat vojínem a zapisovatelem až do 60 let, kdy odejde do důchodu; má však současně možnost zvyšovat svou kvalifikaci, přecházet do vyšších kategorií a stát se třeba generálem justiční služby).

Vymezení oblastí služebních kariér

V současné době uplatňovaný genetický přístup k vytváření organizačních struktur (oborové a specializační členění systému vzdělání, činnosti podle čísel vojenských odborností) vytváří složité stromové vnitřní členění **struktury**, které musí nutně vést k definování nepřehledného počtu služebních životních drah. Nemohou se proto stát východiskem řešení problému.

Myslím, že vytvoření systému služebních životních drah musí vycházet především z potřeb výstavby profesionální Československé armády. V úvahu přicházejí tyto možné přístupy:

● **Tradiční**, který vychází z toho, že systém vojenské služby je dán a osvědčuje se. Služební kariéry se definují pouze pro přehodnocované a reorganizující se, případně nové vznikající průřezové profesní oblasti (např. vojenské náboru, strategické řízení, plánování, rozpočetnictví a účetní evidence, věda a výzkum, sociální řízení).

● **Netradiční** – systém vojenské služby v ČSA založený na všeobecné branné povinnosti nelze u některých oblastí použít na službu v profesionální armádě. Využívá poznatků systému služebních životních drah, a to přednostně na definování služebních kariér v oblastech rozhodujících pro výstavbu pravidelných profesionálních ozbrojených sil. Dále se dělí na:

- **etapovitý**, jenž vytváří jednotlivé služební kariéry postupně, např. tak, že postupuje od nejjednodušších k nejsložitějším nebo od nejpotřebnějších k méně naléhavým,

- **komplexní**, který plošně, ve všech profesních oblastech současně (bez ohledu na to, zda se jedná o vojáky z povolání nebo občanské pracovníky a bez přihlížení k jejich kategoriím), vytváří služební životní dráhy.

● **Integrovaný**, jenž stanoví jednotné schéma služební kariéry všech profesních oblastí v ozbrojených silách upravujících hlavní kritéria služebního postupu (např. doby výsluhy potřebné pro jmenování do vyšší vojenské hodnosti s tím, že funkce jim odpovídající budou přiřazovány s přihlédnutím ke specifitě profese).

● **Decentralizovaný**, v němž každá profesní oblast si vytváří služební kariéru podle vlastních potřeb bez ohledu na vazby k ostatním složkám armády (např.

dobrovolník, který nastoupil vojenskou činnou službu jako voják, může dosáhnout v pozemním vojsku poddůstojnickou hodnost dříve než ve vojenském letectvu, počet služebních let potřebný pro poručíka k dosažení hodnosti majora bude v různých profesích rozdílný apod.).

Faktory ovlivňující rozhodování o vytváření služebních kariér

Při definování služební životní dráhy vznikne vždy otázka, zda je možné pro danou profesní oblast definovat jen jedinou služební kariéru, nebo zda bude nezbytné pro ni definovat jejich větší počet.

Z hlediska žádoucí minimalizace počtu služebních kariér by bylo účelné definovat pro každou profesní oblast jedinou služební životní dráhu. Je však nutné počítat s tím, že se budou střetávat protichůdné požadavky snah:

- získat (alespoň v počáteční etapě profesionalizace) pro vojenskou činnou službu i ty občany, kteří jsou ochotni uzavřít pouze krátkodobý závazek (na 1 až 3 roky),

- motivovat občana k výkonu vojenské služby a stimulovat jeho zájem o uzavření dlouhodobého závazku, což je možné jen relativně velkorysými investicemi již v počátečním období vojenské služby.

Z hlediska ekonomické efektivity je zřejmé, že koncepce jediné služební životní dráhy povede buď k ztrátám investic vložených do vojáků s krátkodobými závazky (voják, kterému bylo poskytnuto vojenskou správou vzdělání, si závazek neprodlouží) nebo k odrazení občana uvažujícího o uzavření dlouhodobého závazku (v důsledku opatrného dodatečného investování bude dosažení jednotlivých kritických bodů služební kariéry trvat delší dobu). Hledisko ekonomické efektivity směřuje k závěru, že může být účelné pro jednu profesní oblast definovat více (až 3) služebních životních drah v závislosti na délce přijatého závazku k vojenské činné službě.

Podobný vliv jako délka uzavřeného závazku bude mít na stanovení služební životní dráhy i dosažené vzdělání. Definování různých služebních kariér pro jednu profesní oblast musí umožnit vojákovi s vyšší vstupní kvalifikací postupovat po žebříčku rychleji, zejména umožnit mu přímý vstup nebo rychlejší postup na její vyšší kritické body.

Rozsah SŽD vojáka z povolání může dosáhnout z hlediska:

- času maximálně délky celého aktivního úseku životní dráhy, tj. 47 let (od 18 do 65 let),

- vojenských hodností nejvýše rozpětí od hodnosti vojína do armádního generála,

- funkcí od člena družstva až po ministra obrany při obrovském rozptýlu profesních oblastí.

Z rozsahu jednotlivých rozměrů vyplývá logicky závěr, že každá služební životní dráha musí být v každé profesní oblasti omezena časově, vojenskými hodnostmi i funkcemi. Velký rozptyl vstupních podmínek směřuje ke stanovování většího množství služebních kariér pro jednu profesní oblast. Jejich nadměrná složitost a nepřehlednost je pro praxi nepřijatelná. Tendenci mohou zmírnit tyto přístupy:

- vytvářet služební kariéry pouze pro ty profesní oblasti, ve kterých sociální situace dovolí definovat vstupní podmínky jako standardní (např. mohou vstoupit jen ti vojáci, kteří dosáhli předepsaného vzdělání, mají požadovanou praxi, určitou vojenskou hodnost, osvědčili se v zastávané funkci apod.);

– definovat služební kariéru jako ideální standardní situaci s tím, že odchylky od ní vyvolají nestandardní (ale definovaný) vstup nebo postup (např. všichni občané se základním vzděláním vstoupí do kategorie mužstva jako vojín 5. kategorie, a po absolvování základního výcviku postoupí do 4. kategorie, vojáci vyučení v určitém oboru však budou mít možnost se účastnit ihned specializačního kursu a získat odpovídající vyšší kategorii dříve, než vojáci nevyučení; občané, kteří uzavřou závazek k vojenské činné službě na delší dobu budou mít větší možnost zvyšovat si odbornou kvalifikaci a získat vyšší vzdělání apod.).

Netradiční postupné vytváření služebních životních drah v kategorii mužstva ovlivní zejména tyto faktory:

● **Věkový rozsah** (18 až 25 let) s největší délkou služby 7 let.

● Vzhledem k potřebám ozbrojených sil a věkovému rozsahu může závazek dosahovat délky 1 až 7 let, což umožňuje plánovat:

- základní vojenský výcvik (1 až 3 měsíce),
- specializovaný výcvik (minimálně 3, optimálně 5 měsíců),
- vyšší třídnost v hodnosti vojína,
- získání výučního listu nebo státní zkoušky pro určitou odbornou činnost,
- studium střední školy při zaměstnání (maturitní vysvědčení).

● **Zájem o vojenskou činnou službu mohou projevit občané se základním vzděláním:**

- nedokončeným,
- ukončeným,
- ukončeným a s výučním listem.

Typová služební kariéra vojáka z povolání (kategorie mužstva) – viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
žák kursu, vojín 5. třídy	18/0	věk 18 let, základní vzdělání /výjimečně neukončené/
člen pěšího družstva, vojín 4. třídy	18/0 19/1	základní vojenský výcvik 1 měsíc, kvalifikační zkouška
člen osádky, družstva, poločety, vojín 3. třídy	19/1 21/3	specializovaný výcvik 3 měsíce, kvalifikační zkouška
operátor systému, vojín 2. třídy	21/3 23/5	specializovaný výcvik 2-3 měsíce kvalifikační zkouška
specialista, vojín 1. třídy	23/5 25/7	specializovaný výcvik 5-6 měsíců, výuční list, kvalifikační zkouška

Tabulka 2

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
žák kursu, vojín 5. třídy	18/0	věk 18 let, ukončené základní vzdělání
žák poddůstojnické školy, vojín 4. třídy	18/0 18/0	základní vojenský výcvik 1 měsíc, kvalifikační zkouška
specialista, svobodník	18,5/0,5 21/3	poddůstojnická škola 5 měsíců, závěrečná zkouška
starší specialista, desátník	21/3 24/6	specializační kurs 3-5 měsíců, závěrečná zkouška
velitel pěšího družstva, četař	24/6 27/9	kurs velitelů družstev 3 měsíce, závěrečná zkouška
velitel družstva druhu vojska, četař	27/9 30/12	zdokonalovací kurs 2 měsíce

Na vytváření systému služebních životních drah v kategorii poddůstojníků působí:

Věkový rozsah kategorie (18 až 30 letá s nejdelší délkou služby 12 let).

Vzhledem k potřebám ozbrojených sil a věkovému rozsahu kategorie může závazek dosahovat délky 3 až 12 let, přičemž je možné plánovat:

- základní vojenský výcvik v rámci poddůstojnické školy,
- specializovaný a zdokonalovací výcvik,
- získávání vyšších poddůstojnických hodností a výučního listu nebo státní zkoušky pro určitou odbornou činnost,

- studium střední školy při zaměstnání (maturitní vysvědčení).

Zájem o vojenskou činnou službu v kategorii mužstva mohou projevit občané s ukončeným základním vzděláním i výučním listem.

Typová služební kariéra vojáka z povolání (kategorie poddůstojníka) – viz tabulku 2.

Vytváření systému služebních kariér v kategorii praporčíků ovlivní zejména tyto faktory:

Věkový rozsah (18 až 65 let), nejvyšší délka služby 47 let.

Vzhledem k potřebám ozbrojených sil a věkovému rozsahu může závazek dosahovat délky 3 až 47 let a lze plánovat:

- základní vojenský výcvik v rámci praporčícké školy,
- specializovaný a zdokonalovací výcvik,
- rozšiřování vzdělání v odborných kursech a získávání vyšších praporčíckých hodností,

- studium na vysoké škole při zaměstnání k získání akademického titulu bakaláře. Zájem mohou projevit občané:
- s ukončeným odborným středoškolským vzděláním (maturita na průmyslové škole, obchodní akademii),
- kteří v průběhu vojenské činné služby v kategorii mužstva nebo poddůstojníků ukončili středoškolské vzdělání a získali maturitní vysvědčení, projeví zájem o prodloužení závazku k vojenské činné službě na dostatečně dlouhé období.

Rozsah kategorie praporčků je již natolik diverzifikován, že pro ni nelze přijmout zjednodušení uplatněná v kategoriích mužstva a poddůstojníků.

Vojenská služba mužstva a poddůstojníků je uskutečňována především u jednotek, které jsou určeny k vedení bojů. Jednotlivým prvkem je podobnost charakteru jednotlivých specifických činností, spočívající v použití (obsluze a ošetřování) zbraní, zbraňových systémů, ostatní vojenské techniky a přístrojů. Tato podobnost je dovoluje s přípustným zjednodušením zařadit do jediné klasifikační skupiny.

Vojenská služba praporčků je co do obsahu srovnatelná s technickohospodářskými pracovníky civilního sektoru. Zahrnuje specifické odborné technické, ekonomické, administrativně správní, zdravotnické a další činnosti, které se obsahem neliší, ale pouze předmětem aplikace a podmínkami výkonu této činnosti. Různorodost se netýká jen činností, ale i jejich skupin, které již nelze zařadit do jediné klasifikační skupiny.

Systém služebních kariér pro kategorii praporčků bude pravděpodobně účelně vytvářet za využití dvou připravených etap formulací: obecného schématu služební kariéry praporčika, zvláštního schématu služební životní dráhy pro praporčíky specifické profesní oblasti (např. administrativní služby, služeb týlu, technického zabezpečení), a pak teprve přistoupit ke stanovení SZD specifických činností vyžadujících určitou individualizaci.

To umožní dosáhnout potřebného sociálního sjednocení různých typů služebních kariér v rámci celé kategorie praporčků, které je nezbytné pro zajištění možnosti přechodu mezi služebními kariérami.

Typová služební kariéra vojáka z povolání (kategorie praporčika – obecné schéma) – viz **tabulku 3**.

K problémům diskutovaným v rámci kategorií mužstva, poddůstojníků a praporčků přistoupí v kategorii důstojníků kvalitativně nové problémy.

Vojenská služba důstojníků zahrnuje dvě velké oblasti služebních životních drah:

- velitelskoštabní (sféra velení),
- oblast státní správy (sféra řízení).

Velitelskoštabní kariéry jsou výrazem specifičnosti vojenské služby v armádě, jejímž úkolem je příprava, vedení bojů a operací. Jsou v celé společenské činnosti jedinečné, nemají v oblasti národního hospodářství obdobu, mohou je vykonávat jen vojáci z povolání. Znalosti a praktické dovednosti potřebné k vykonávání těchto činností nelze získat v civilním životě. Přípravu důstojníků pro velitelskoštabní kariéry je nutné zabezpečovat ve vojenských školách.

Služební životní dráhy v oblasti státní správy svěřené do působnosti ministerstva obrany (obrana a Československá armáda) zahrnují profesní oblasti obdobné činností v civilní státní správě (řízení, ekonomika, peněžní prostředky, zpravodajství, věda a výzkum, školství, výchova a kultura, technika apod.). Odborné činnosti v těchto oblastech mohou vykonávat vojáci z povolání i občanští pracovníci. Od-

Tabulka 3

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
základní, rotný	18/0 24/6	věk 18 let, ukončené středoškolské vzdělání, praporčícká škola nebo kurs
výkonná, podřízená rotmistr	24/6 30/12	specializační kurs 3 měsíce
výkonná, samostatná, nadrotmistr	30/12 36/18	zdokonalovací kurs 3 měsíce
vedoucí, nižší podpraporčík	42/24 48/30	rozvojový kurs 6 měsíců
vedoucí, střední, praporčík	48/30 54/36	zdokonalovací kurs 3 měsíce
vedoucí, vyšší, nadpraporčík	54/36 65/47	zdokonalovací kurs 3 měsíce

borné znalosti a dovednosti potřebné pro tyto činnosti je možné získat v civilním životě. Přípravu důstojníků služební kariéry v oblasti státní správy je účelné zabezpečovat především v civilních vysokých školách (právníci, ekonomové, lékaři, programátoři, inženýři různých technických oborů aj.) a umožnit absolventům civilních vysokých škol být jmenováni důstojníky po absolvování krátkodobého kursu poskytujícího nezbytné vojenské vzdělání.

Obě oblasti služebních životních drah jsou v ČSA již určitým způsobem stanoveny. Půjde tedy především o jejich přehodnocení:

- podporovat hlavní cíl výstavby profesionální armády tj. zabezpečit rozumnou dostatečnost v obraně s minimálními prostředky a silami,
- stimulovat zájem občanů o dobrovolnou vojenskou činnou službu a zabezpečit efektivní využití jejich civilního vzdělání i při krátké době aktivní služby.

Specifičnost služebních kariér vyžaduje určit specifické strategie pro každou oblast.

Oblast velitelскоstábních životních drah je tradičně bohatě hierarchicky uspořádána, což umožňuje uskutečnit její vertikální rozložení.

Při stratifikaci lze v oblasti velitelскоstábních kariér identifikovat nejméně tři hierarchické vrstvy, a to vrstvu nepřesahující rámec:

- druhu vojska (jednotky zahrnující stupně četa až prapor),
- druhu ozbrojených sil (útvary, svazky a svazy zahrnující stupně pluk až armáda),
- druhu ozbrojených sil (velitelství na válčisti a teritoriu, ministerstvo obrany, spojenecká velitelství, ale i některé oblasti činnosti mezivědního charakteru).

V první skupině je nutné počítat s relativně nejpočetnější skupinou osob, která bude mít zájem o uzavření pouze krátkodobého závazku k vojenské činné službě. Je zřejmé, že při závazku s délkou služby do 10 let vzniká otázka efektivnosti investic této skupině.

Posuzování efektivity investic zahrnuje tyto rozporné okamžiky:

● Menší složitost vykonávaných činností nevyžaduje odborné vysokoškolské vzdělání a umožňuje jako kvalifikační předpoklad stanovit pouze absolvování důstojnické školy v trvání do 12 měsíců a zdokonalovacích kursů (velitelů rot, velitelů praporů).

● Pro uznání a ocenění postavení důstojníka ve společnosti je účelné, aby důstojník získal akademický titul (bakalář) na civilní vysoké škole.

● Důstojnický patent v mnoha armádách znamená ustanovení do základní funkce velitele čety a jmenování do vojenské hodnosti poručíka. Pokud by v ČSA byla tato zvyklost uplatňována, pak by absolvent důstojnické školy mohl být jmenován do vojenské hodnosti podporučíka a ustanoven do funkce zástupce velitele čety nebo maximálně velitele čety.

Při řešení problému efektivity investic přichází v úvahu přijetí např. následujících principů:

◆ Důstojnické školy připravují důstojníky a jsou oprávněny vydávat důstojnický patent, akademické tituly udělují pouze civilní vysoké školy.

◆ Podmínkou získání důstojnického patentu je absolvování důstojnické školy a získání akademického titulu bakalář na civilní vysoké škole.

◆ Absolventi důstojnických škol, kteří nemají akademický titul, nezískají důstojnický patent a jsou jmenováni do vojenských hodností podporučíka mohou zastávat funkci nejvýše velitele čety. Podmínkou jejich přijetí do důstojnické školy je podepsání závazku k vojenské činné službě minimálně na 3 roky po složení zkoušek v důstojnické škole.

◆ Vojenská správa zajistí možnost získání akademického titulu těm absolventům důstojnické školy, kteří prokáží potřebné schopnosti a uzavřou závazek k vojenské činné službě minimálně na dobu vysokoškolského studia plus 3 roky po vydání důstojnického patentu. Studium civilní vysoké školy bude zajištěno bez přerušení zaměstnání (dálkové studium, večerní školy při zkrácení pracovní doby apod.).

◆ Důstojnickým patentem je důstojník ustanoven do základní funkce velitele čety a vojenské hodnosti poručíka.

Návrh představuje první stupeň přiblížení se k modelu skutečného světa, uplatňuje rozdílný přístup ke služební kariéře důstojníka z povolání v oblasti velitelství kariér v závislosti na délce závazku k vojenské činné službě: 4 roky, 5 až 15 let (na dobu neurčitou).

Tabulka 4

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
posluchač školy, aspirant	18/0 19/1	gymnázium s maturitou
zástupce velitele čety, podporučík	19/1 20/2	důstojnická škola 6 měsíců, praxe nebo speciální kurs 6 měsíců
velitel čety, podporučík	20/2 22/4	—

Tabulka 5

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
posluchač školy, aspirant	18/0 19/1	gymnázium s maturitou
zástupce velitele čety, podporučík	19/1 20/2	důstojnická škola 1 rok
velitel čety, podporučík	20/2 22/4	
velitel čety poručík	22/4 24/6	získání titulu /bakalář/ u civilní vysoké školy
zástupce velitele roty, nadporučík	24/6 26/8	zdokonalovací kurs 3 měsíce
velitel roty, kapitán	26/8 29/11	zdokonalovací kurs 3 měsíce
zástupce velitele praporu, major	29/11 32/14	zdokonalovací kurs 3 měsíce
velitel praporu, podplukovník	32/14 33/15	zdokonalovací kurs 3 měsíce

U prvního stupně přibližování je model skutečného světa nezbytně neúplný a nepřesný. Kritické body služební kariéry a údaje o místě, času a způsobu jejich překonání mají pouze prvotní orientační význam. Nenaznačují řešení, ale pouze dovolu-
jí uvědomit si komplexnost problému a složitost vznikajících vazeb. Toto platí pro všechny uváděné modely a jejich varianty.

U typového řešení nelze zachytit všechny možnosti postupu po žebříčku služební kariéry pro velké množství variant přechodů mezi kariérou štábního důstojníka a velitele (v oblasti státní správy pak mezi kariérou úředníka a vedoucího pracovníka). Je nutné vycházet z předpokladu, že počet pracovních míst velitelů (vedoucích pracovníků) bude mnohem menší, než počet pracovních míst štábních důstojníků (úředníků). Zároveň lze vyslovit hypotézu, že zastávání funkce velitele (vedoucího pracovníka) vyžaduje odlišné vlastnosti a schopnosti, než zastávání funkce štábního důstojníka (úředníka). Hlavní proud bude proto tvořit postup po štábní (úřednické) kariéře s tím, že na velitelskou dráhu přestoupí jen ti, kteří osvědčí zvláštní způsobilost (přestup je pochopitelně možný i opačným směrem).

Služební životní dráha důstojníka z povolání se závazkem ke službě na 4 roky – viz **tabulku 4**, na 5 až 15 let – viz **tabulku 5** a nad 15 let – viz **tabulku 6**.

Oblast kariér státní správy zahrnuje služební kariéry, které jsou obsahově shodné nebo podobné s životní dráhou v civilním životě a liší se od nich nikoli charakterem, ale pouze předmětem (způsobem uplatnění) činností. Pro tyto služební kariéry jsou

Tabulka 6

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky
posluchač vojenské vysoké školy pozemního vojska nebo letectva, podporučík	18/0 21/3	gymnázium s maturitou
velitel čety, poručík	21/3 24/6	absolvent VVČ PV nebo LPVO
zástupce velitele roty, nadporučík	24/6 26/8	absolvent VVŠ PV nebo LPVO /bakalář/ na univerzitě
velitel roty, kapitán	26/8 29/11	zdokonalovací kurs 3 měsíce
zástupce velitele praporu, major	29/11 31/13	zdokonalovací kurs 3 měsíce
velitel praporu, důstojník štábu divize, podplukovník	31/13 34/16	zdokonalovací akademický kurs 3 měsíce ve VVŠ druhu ozbrojených sil
zástupce velitele pluku, podplukovník	34/16 37/19	—
velitel pluku, plukovník	37/19 42/24	vojenská akademie 6 měsíců
velitel brigády, generálmajor	42/24 47/29	akademický kurs na VA 3 měsíce k rozšíření znalostí
velitel divize, generálporučík	47/29 52/34	účelový kurs vysokého vojenského učení na VA nebo v zahraničí 3 měsíce
velitel sboru, generálplukovník	52/34 57/39	—
velitel armády, armádní generál	57/39 65/47	—

potřebné základní specifické znalosti, které poskytují civilní školy. Pro výkon služby důstojníka z povolání postačuje poskytnout krátkodobý kurs zaměřený na seznámení se specifikou vojenské aplikace znalostí a zvláštnostmi vojenské služby. Znalosti získané v civilních školách mohou být na vyšších funkcích v potřebné míře obnovovány

nebo rozšiřovány různými formami školského i mimoškolského vzdělávání v civilních i vojenských institucích.

Mezi kariéry v oblasti státní správy je účelné zahrnout např. ty z oblasti ekonomiky, vědy, techniky, práva, zdravotnictví, sociálního řízení, výchovy a kultury aj. Rozložení těchto oblastí je mimořádně složitou a pracnou činností, kterou musí uskutečnit mezivědní týmy.

Typové řešení modelu služební kariéry je účelné založit na principu obdoby výkonu státní správy v oblasti ČSA a národního hospodářství. Jeho uplatnění umožní obousměrný přechod mezi civilní a vojenskou životní dráhou nejen na začátku, ale i v každém kritickém bodě služební kariéry.

Služební životní dráha důstojníka z povolání v oblasti státní správy – viz **tabulku 7**.

Kritickými body každé služební životní dráhy jsou:

- vstup na dráhu služební kariéry (na její počátek nebo do některého z dalších definovaných vstupních míst),

- uplynutí času určeného pro setrvání na daném hierarchickém stupni služební kariéry,

- výstup ze služební kariéry.

Pro překonání kritických bodů lze doporučit tato pravidla:

Vstup do služební životní dráhy je umožněn každému, kdo splňuje předem definované podmínky vstupu.

Pokud počet úspěšných uchazečů převyšuje počet volných míst, stanovuje se opakovaně každý rok kompetitivním způsobem jejich pořadí, které se zveřejňuje. Uchazeči jsou postupně ustanovováni na uvolněná místa podle jejich pořadí v pořadníku platném pro běžný rok.

Před uplynutím času určeného pro setrvání na dané funkci zpracují náčelníci na své podřízené hodnocení zakončené konstatováním, zda důstojník má nebo nemá předpoklad dalšího růstu. V kladném případě předloží návrh na získání potřebného vzdělání a odešlou důstojníka k vykonání přijímacích zkoušek do příslušné instituce.

Důstojník, který splní podmínky překonání kritického bodu (dosavadní výkon služby je hodnocen kladně, má předpoklad pro další růst, vykonal přijímací zkoušky a byl přijat ke studiu, úspěšně složil předepsané závěrečné zkoušky) je ustanoven do vyšší funkce a jmenován do odpovídající vojenské hodnosti.

Důstojník, který byl jmenován do vojenské hodnosti, nemůže být ustanoven do jiné funkce, než té, která odpovídá jeho hodnosti (zásada vyváženosti funkce a hodnosti, princip seniority podle funkcí), má právo vystoupit ze služební kariéry po uplynutí smluvního závazku k vojenské činné službě. Při nedodržení smluvního závazku bez závažných důvodů bude vyžadován postih.

Důstojník, který opustil služební kariéru splněním smluvního závazku před dosažením nároku na starobní důchod, má nárok na výsluhový důchod ve výši 2,5 % průměrného základního měsíčního platu za každý odsloužený rok (průměr ze 3 nejlepších let služební kariéry). Tento důchod se poskytuje vedle všech ostatních dávek vzniklých z pracovního poměru a sociálního zabezpečení v civilní životní dráze bez jakéhokoli krácení. Také ten důstojník, který splnil podmínky překonání kritického bodu, byl zařazen do pořadníku, ale nemohl být ustanoven do vyšší funkce a povýšen do ji odpovídající hodnosti ani po uplynutí tří let, může ukončit vojenskou činnou službu výpovědí i před uplynutím závazku k vojenské činné službě. V tomto případě se postih neuplatní.

Tabulka 7

Funkce, hodnost	Fyzický věk/ služební léta	Kvalifikační požadavky pro vstup v kritickém bodě
referent, odborný pracovník, poručík	21/0,5 23/2	absolvent VŠ /magistr/ důstojník v zá- loze nebo 6 měsíců důstojnický kurs ve VA
samostatný referent, samostatný odborný pracovník, nadporučík	23/2 25/4	absolvent VŠ /magistr/ důstojník v zá- loze nebo 6 měsíců důstojnický kurs ve VA
vedoucí referent, vedoucí odborný pracovník, kapitán	25/4 27/6	- " - a 2 roky praxe, při postupu zdokonalovací kurs ve VA 1 měsíc a účelový zdokonalovací kurs v civilní instituci 2 měsíce
náčelník skupiny, vedoucí pracoviště, major	27/6 32/11	- " - a 4 roky praxe, při postupu účelový zdokonalovací kurs v civilní instituci 3 měsíce
zástupce náčelníka oddělení, náčelník projektu, podplukovník	32/11 37/16	- " - a 10 let praxe, při postupu manažerský nebo účelový odborný kurs 3 měsíce
náčelník oddělení, náčelník programu, plukovník	37/16 42/21	- " - a 15 let praxe, při postupu manažerský nebo účelový kurs 6 měsíců
náčelník správy, generálmajor	42/21 47/26	- " - a 20 let praxe, manažerská škola 6 měsíců
náčelník hlavní správy, generálporučík	47/26 52/31	- " -
náčelník úseku, zástupce ministra, generálplukovník	52/31 65/44	- " -

Z hlediska profesionalizace se silně projevuje problém účelnější kategorizace vojáků z povolání, zejména:

- hlubší stratifikace kategorií mužstva a poddůstojníků,
- existence samostatné kategorie praporčíků a jeho diverzifikace.

Pro dosažení rozvinutí služební kariéry lze diverzifikace této kategorie dosáhnout:
= zavedením tříd, při kterém na stejnojmenné viditelně označená třída odpovídá určité definované množině znalostí a dovedností získaných vojenským výcvikem